

PRIPOROČILO SVETA**z dne 13. julija 2018****v zvezi z nacionalnim programom reform Italije za leto 2018 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Italije za leto 2018**

(2018/C 320/11)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik ⁽¹⁾ ter zlasti člena 5(2) Uredbe,ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ⁽²⁾ ter zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Komisija je 22. novembra 2017 sprejela letni pregled rasti, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2018. Pri tem je ustrezno upoštevala evropski steber socialnih pravic, ki so ga 17. novembra 2017 razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija. Evropski svet je 22. marca 2018 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda rasti. Komisija je 22. novembra 2017 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem je Italijo opredelila kot eno od držav članic, za katere bo opravljen poglobljen pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi Priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, ki ga je Evropski svet potrdil 22. marca 2018. Svet je Priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja sprejel 14. maja 2018 ⁽³⁾ (v nadaljnjem besedilu: priporočilo za euroobmočje).
- (2) Italija bi morala kot država članica, katere valuta je euro, in zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev v ekonomski in monetarni uniji zagotoviti, da v celoti in pravočasno izvede priporočilo za euroobmočje, ki je izraženo v priporočilih 1 do 4 spodaj.
- (3) Poročilo o državi za Italijo za leto 2018 je bilo objavljeno 7. marca 2018. V njem so bili ocenjeni napredek Italije pri izvajanju priporočil za posamezne države, ki jih je Svet sprejel 11. julija 2017 ⁽⁴⁾, nadaljnje ukrepanje po priporočilih za posamezne države, sprejetih v prejšnjih letih, in napredek Italije pri doseganju njenih nacionalnih

⁽¹⁾ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.⁽²⁾ UL L 306, 23.11.2011, str. 25.⁽³⁾ UL C 179, 25.5.2018, str. 1.⁽⁴⁾ UL C 261, 9.8.2017, str. 1.

ciljev iz strategije Evropa 2020. Poročilo o državi vsebuje tudi rezultate poglobljenega pregleda v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011, ki so bili prav tako objavljeni 7. marca 2018. Na podlagi opravljene analize je Komisija ugotovila, da v Italiji obstajajo čezmerna makroekonomska neravnotežja. Zlasti visok javni dolg in dolgotrajna šibka dinamika produktivnosti ob visoki stopnji slabih posojil, ki se sicer zmanjšuje, in visoki brezposelnosti, ki se prav tako zmanjšuje, pomenita tveganja s čezmejnimi učinki. Posebej pomembna je potreba po ukrepih za zmanjšanje tveganja škodljivih učinkov na italijansko gospodarstvo ter zaradi njegove velikosti in čezmejnega pomena tudi na ekonomsko in monetarno unijo.

- (4) Italija je 16. maja 2018 predložila nacionalni program reform za leto 2018 in program stabilnosti za leto 2018. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.
- (5) Ustrezna priporočila za posamezne države so bila obravnavana pri načrtovanju programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov (v nadaljnjem besedilu: skladi ESI) za obdobje 2014–2020. Na podlagi člena 23 Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ lahko Komisija od države članice zahteva, da pregleda svoj partnerski sporazum in ustrezne programe ter predlaga njihove spremembe, kadar je to potrebno za podporo izvajanju ustreznih priporočil Sveta. Komisija je zagotovila dodatne podrobnosti o tem, kako bo uporabila to določbo, v smernicah o uporabi ukrepov za povezovanje uspešnosti skladov ESI z dobrim gospodarskim upravljanjem.
- (6) Za Italijo trenutno veljata preventivni del Pakta za stabilnost in rast ter pravilo glede dolga. Program stabilnosti za leto 2018, ki ga je predložila odhajajoča vlada, temelji na trendnem scenariju, ki predvideva nespremenjeno zakonodajo. Italijanski organi napovedujejo izboljšanje nominalnega primanjkljaja z 2,3 % BDP v letu 2017 na 1,6 % v letu 2018 in 0,8 % v letu 2019, do leta 2020 pa večinoma uravnotežen proračunski položaj. Srednjeročni proračunski cilj, in sicer strukturno uravnotežen proračunski položaj, naj bi bil dosežen do leta 2020 in se ohranil tudi v letu 2021, medtem ko preračunani ⁽²⁾ strukturni saldo kaže na majhen strukturni primanjkljaj (0,2 % BDP) v obeh letih. Potem ko se je delež dolga sektorja država v BDP v letu 2017 nekoliko zmanjšal (s 132,0 % BDP v letu 2016 na 131,8 %), naj bi se glede na program stabilnosti za leto 2018 v letu 2018 zmanjšal še za eno odstotno točko BDP na 130,8 % ter v letu 2021 dosegel 122,0 %, tudi zahvaljujoč prihodkom od privatizacije v višini 0,3 % v obdobju 2018–2020. Vendar cilji glede privatizacije v zadnjih letih niso bili doseženi. Pomladanska napoved Komisije iz leta 2018 ob predpostavki nespremenjenih politik pričakuje nižjo realno rast BDP in višji primanjkljaj za leto 2019 kot program stabilnosti za leto 2018. Napoved Komisije ne vključuje zvišanja DDV (0,7 % BDP), predvidenega kot „zaščitna klavzula“ za doseg proračunskih ciljev v letu 2019.
- (7) Komisija je 23. maja 2018 izdala poročilo, pripravljeno v skladu s členom 126(3) PDEU, ker Italija na prvi pogled ni izpolnjevala pravila glede dolga v letih 2016 in 2017. V poročilu je bilo po oceni vseh pomembnih dejavnikov ugotovljeno, da bi bilo treba merilo glede dolga, kot je opredeljeno v Pogodbi in Uredbi Sveta (ES) št. 1467/97 ⁽³⁾, trenutno šteti za izpolnjeno, in da zato uvedba postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem ni upravičena, zlasti ob upoštevanju naknadne skladnosti Italije s preventivnim delom leta 2017. Komisija bo ponovno ocenila skladnost na podlagi naknadnih podatkov za leto 2018, ki bodo sporočeni spomladi 2019.
- (8) Program stabilnosti za leto 2018 kaže, da je učinek izrednega pritoka beguncev in zaščite pred potresno nevarnostjo na proračun znaten, ter vsebuje ustrezne podatke o obsegu in naravi teh dodatnih proračunskih stroškov. Po mnenju Komisije so upravičeni dodatni odhodki v letu 2017 znašali 0,16 % BDP za izreden pritok beguncev in 0,19 % BDP za zaščito pred potresno nevarnostjo. Določbe členov 5(1) in 6(3) Uredbe (ES) št. 1466/97 upoštevajo te dodatne odhodke, saj sta pritok beguncev in potresna nevarnost povezana z izrednimi dogodki, njun vpliv na italijanske javne finance je znaten, vzdržnost pa ne bo ogrožena, če se dovoli odklon od prilagoditvene poti za doseg srednjeročnega proračunskega cilja. Zato je bila zaradi teh dodatnih stroškov zahtevana prilagoditev za doseg srednjeročnega proračunskega cilja za leto 2017 znižana.

⁽¹⁾ Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (UL L 347, 20.12.2013, str. 320).

⁽²⁾ Ciklično prilagojeni saldo brez enkratnih in drugih začasnih ukrepov, ki ga je Komisija preračunala z uporabo skupno dogovorjene metodologije.

⁽³⁾ Uredba Sveta (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L 209, 2.8.1997, str. 6).

- (9) Svet je 11. julija 2017 Italiji priporočil, naj v letu 2018 zagotovi nominalno stopnjo zmanjšanja neto primarnih javnofinančnih odhodkov ⁽¹⁾ v višini vsaj 0,2 %, kar ustreza letni strukturni prilagoditvi v višini vsaj 0,6 % BDP. Hkrati je bilo navedeno, da bo treba pri oceni osnutka proračunskega načrta za leto 2018 in poznejši oceni proračunskih rezultatov za leto 2018 ustrezno upoštevati cilj doseganja fiskalne naravnosti, ki prispeva tako h krepitvi trenutnega okrevanja kot k zagotavljanju vzdržnosti javnih financ. Po oceni moči okrevanja v Italiji, pri kateri so bili ustrezno upoštevani njeni izzivi na področju vzdržnosti, ki jo je Komisija izvedla v okviru priprave mnenja o osnutku proračunskega načrta Italije za leto 2018, se za leto 2018 zahteva fiskalni strukturni napor v višini vsaj 0,3 % BDP, brez kakršnega koli manevrskega prostora za dodaten odklon v enem letu. To ustreza nominalni stopnji rasti neto primarnih javnofinančnih odhodkov, ki ne presega 0,5 %. Če navedeno upoštevamo v celoviti oceni, na podlagi napovedi Komisije iz pomladi 2018 obstaja v letu 2018 tveganje znatnega odklona od priporočene prilagoditvene poti za doseg srednjeročnega proračunskega cilja.
- (10) V letu 2019, ko naj bi bil delež javnega dolga Italije nad 60 % BDP in naj bi proizvodna vrzel predvidoma znašala 0,5 %, nominalna stopnja rasti neto primarnih javnofinančnih odhodkov ne bi smela preseči 0,1 %, kar je v skladu s strukturno prilagoditvijo v višini 0,6 % BDP, kot izhaja iz matrike zahtev v okviru Pakta za stabilnost in rast. Ob nespremenjenih politikah obstaja v letu 2019 ter v letih 2018 in 2019 skupaj tveganje znatnega odklona od te zahteve. Po napovedi Italija v letih 2018 in 2019 na prvi pogled ne bo izpolnjevala pravila glede dolga. Poleg tega visok italijanski javni dolg v višini okoli 130 % BDP pomeni, da so velika sredstva namenjena kritju stroškov servisiranja dolga v škodo postavk, ki bolj spodbujajo rast, vključno z izobraževanjem, inovacijami in infrastrukturo. Svet na splošno meni, da bi bilo treba z letom 2018 sprejeti potrebne ukrepe za zagotovitev skladnosti z določbami Pakta za stabilnost in rast. Uporaba morebitnih nepričakovanih prihodkov za nadaljnje zmanjševanje deleža dolga sektorja država bi bila preudarna.
- (11) Odhodki Italije za starostne pokojnine v višini okoli 15 % BDP so zdaj med najvišjimi v Uniji. Implicitne obveznosti zaradi staranja prebivalstva so bile omejene s preteklimi pokojninskimi reformami, ki so izboljšale dolgoročno vzdržnost italijanskih javnih financ, tudi s postopnim prilagajanjem upokojitvene starosti pričakovani življenjski dobi. Vendar sta proračuna za leti 2017 in 2018 vsebovala določbe, ki so delno obrnile učinek teh reform. Delež prebivalstva, starejšega od 65 let, je v Italiji višji od povprečja Unije. Po napovedih naj bi se sčasoma še povečal, kar bo poslabšalo koeficient starostne odvisnosti starih v Italiji. Zato se predvideva, da se bodo odhodki za pokojnine v srednjeročnem obdobju povečali. Visok delež starostnih pokojnin v javni porabi omejuje tudi druge odhodke za socialno zaščito, med drugim za boj proti revščini, in porabo za postavke, ki krepijo rast, kot je izobraževanje, za katerega se delež odhodkov od prvih let po letu 2000 let stalno zmanjšuje. Ob upoštevanju načel poštenosti in sorazmernosti bi bilo mogoče doseči obsežne prihranke s poseganjem v visoke pokojninske pravice, ki niso usklajene s prispevki.
- (12) Italijanski davčni sistem se močno opira na kapital in delovno silo, kar negativno vpliva na gospodarsko rast. Davčna obremenitev proizvodnih faktorjev je kljub nedavnemu podalšanju ciljno usmerjenih davčnih spodbud še vedno med najvišjimi v Uniji, kar odvraca naložbe in zaposlovanje. To obremenitev je mogoče zmanjšati na proračunsko nevtralen način s preusmeritvijo na davčne osnove, ki manj škodujejo rasti, kot sta premoženje in potrošnja. Periodični davek na nepremičnine za prva prebivališča je bil razveljavljen leta 2015, tudi za bogatejša gospodinjstva. Poleg tega so vrednosti nepremičnin v katastru v veliki meri zastarele in reforma za njihovo usklajitev s sedanjimi tržnimi vrednostmi se še ne izvaja. Število in obseg davčnih odhodkov, zlasti v primeru znižanih stopenj davka na dodano vrednost, sta še posebej visoka, njihova racionalizacija pa je bila kljub temu, da se zahteva v nacionalni zakonodaji, še dodatno odložena. Obstajajo tudi možnosti za zmanjšanje obremenitve za podjetja in gospodinjstva, ki izpolnjujejo davčne obveznosti, s poenostavitvijo davčnega zakonika in zvišanjem skupne ravni izpolnjevanja davčnih obveznosti. Razširitev obveznega izdajanja elektronskih računov za vse zasebne transakcije od leta 2019 je pozitiven korak v to smer. Vendar so se zakonski pragi za gotovinska plačila povečali, kar bi lahko negativno vplivalo na uporabo elektronskih plačil, katerih obvezna narava bi lahko izboljšala izpolnjevanje davčnih obveznosti. Nacionalni statistični inštitut Italije ocenjuje, da je siva ekonomija v letu 2015 znašala približno 12,6 % BDP, vendar se ne načrtuje nobeno strateško ukrepanje za reševanje tega vprašanja. Približno 15,9 % vseh zaposlitev predstavljajo zaposlitve (delno) na črno, v nekaterih sektorjih pa dosega celo skoraj 50 %.

(1) Neto primarne javnofinančne odhodke sestavljajo vsi javnofinančni odhodki brez odhodkov za obresti, odhodkov za programe Unije, v celoti izravnanih s prihodki iz skladov Unije, in nediskrecijskih sprememb pri odhodkih za nadomestila za brezposelnost. Nacionalno financirane bruto investicije v osnovna sredstva so zglašene na obdobje štirih let. Diskrecijski ukrepi na strani prihodkov ali zakonsko določena povečanja prihodkov so vračunani. Enkratni ukrepi na strani prihodkov in na strani odhodkov so pobotani.

- (13) Naložbe so med krizo močno upadle in se še niso vrnila na raven iz leta 2007. Kljub povečanju leta 2017 je raven naložb v primerjavi z drugimi državami Unije še vedno nizka. Zasebne naložbe so še posebej šibke, saj jih ovirajo strukturni dejavniki. Ti vključujejo manj ugodno poslovno okolje, finančne omejitve, povezane z nezadostno razvitimi kapitalskimi trgi, oslABLJENA bančna posojila in pomanjkanje visoko usposobljenih ljudi, med drugim tudi zaradi bega možganov in omejenega vseživljenjskega učenja. Neopredmetena sredstva, kot so raziskave in razvoj, inovacije in usposabljanje delavcev, so ključnega pomena za povečanje produktivnosti in gospodarske rasti ter lahko pomagajo pojasniti razlike v produktivnosti med državami. Vendar so naložbe v ta sredstva še vedno pod povprečjem Unije. To je posledica velikega števila mikro podjetij, pomanjkanja specializacije v sektorjih z visoko intenzivnostjo znanja ter omejene digitalizacije in digitalnih spretnosti in znanj. Hkrati so se zmanjšali skupni javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj. Financiranje malih in srednjih podjetij je še vedno močno odvisno od bančnega sektorja in posojanje ostaja šibko, čeprav so stroški financiranja na najnižji ravni doslej. Obstajajo tudi velike regionalne razlike pri naložbah v raziskave in razvoj, uvajanju nedavnih pobud politike za inovativna podjetja in kakovosti izobraževanja. Na podlagi sedanje ocene rezultatov različnih industrijskih ukrepov, uvedenih v okviru pobud „Finančna sredstva za rast“ ter „Industrija/podjetništvo 4.0“, se zdi, da bi bilo primerno vzpostaviti dolgoročni okvir politik za podporo naložbam, ki so zmožne okrepiti različne dejavnike, potrebne za podporo inovacijam, kot so razpoložljivost posojil, močna raziskovalna osnova, visoka izobrazba ter ustreznost znanja in spretnosti. Poleg tega se zdi primerno tudi preučiti obstoječe razlike v regionalnih industrijskih in izobraževalnih sistemih.
- (14) Učinkovitost italijanskega pravosodnega sistema se je nekoliko izboljšala šele v zadnjih letih, dolgotrajnost postopkov pa je še vedno razlog za zaskrbljenost, zlasti na višjih stopnjah. V letu 2016 je bil na primer čas, potreben za rešitev civilnih in gospodarskih pravnih zadev, še vedno med najdaljšimi v Uniji na vseh stopnjah. Sodni zaostanki so se na kasacijskem sodišču (*Corte suprema di Cassazione*), kjer so še vedno med največjimi v Uniji na prebivalca, še naprej povečevali. Pomemben pooblastilni zakon za racionalizacijo pravil, ki urejajo civilni postopek, in uvedbo večjih odvratilnih učinkov, kar zadeva nadležne pravne spore, že dve leti čaka na obravnavo v italijanskem parlamentu. Poleg tega med ukrepi, sprejetimi za obvladovanje števila pravnih in povečanje postopkovne discipline, poenostavljeni postopek (*rito sommario*) ni postal privzeti postopek na pritožbenih sodiščih, uporaba filtra nedopustnosti za pritožbe pa je na drugi stopnji še naprej nedosledna in omejena, zato ni prinesla pričakovanega zmanjšanja števila novih zadev. Namesto tega se je v letu 2016 število prejetih civilnih zadev povečalo tako na prvi kot na drugi stopnji, in sicer tudi zaradi postopno naraščajočih stopenj pritožb. V letu 2016 je bilo čedalje več pritožb na kasacijskem sodišču razglašeni za nedopustne, kar potrjuje nedavni trend naraščanja. Na zmogljivost kasacijskega sodišča za obravnavanje priliva zadev je negativno vplivalo izrazito povečevanje prejetih nekazenskih zadev, predvsem davčnih (kar bi lahko ogrozilo njegovo vlogo). Ustrežno izvrševanje postopkovnih pravil, vključno proti zlorabi sodnih postopkov, bi prav tako lahko prispevalo k dobremu in učinkovitemu upravljanju pravosodja.
- (15) Korupcija je za italijansko poslovno okolje in javna naročila še vedno velik izziv. Italija je izboljšala svoj protikorupcijski okvir s spremembo pravil o zastaranju, razširitvijo zaščite prijaviteljev nepravilnosti na zaposlene v zasebnem sektorju in boljše uskladitvijo kaznivega dejanja korupcije med zasebnimi strankami z mednarodnimi standardi. Medtem ko sprejete reforme pravil o zastaranju ne ustavijo zastaralnih rokov po obsodbi na prvi stopnji, kot je priporočila Skupina držav proti korupciji v okviru Sveta Evrope, pa lahko zmanjšajo možnosti za zlorabo kazenskih sodnih postopkov kot taktike zavlačevanja s strani odvetnikov na višjih stopnjah. Tako lahko ublaži dolgotrajen pomislek, da primeri korupcije zastarajo po obsodbi na prvi stopnji. Preprečevanje korupcije bi se lahko izboljšalo s povečanjem učinkovitosti kazenskega pravosodja. Italija je imela leta 2014 največje število novih in nerešenih kazenskih zadev v Uniji na drugi in tretji stopnji, tudi zaradi ene najvišjih stopenj kasacijskih pritožb. To je povzročilo eno najdaljših kazenskih obravnjav. Spodbujanje hitrih postopkov in odvracjanje od zlorab sodnega postopka bi lahko prispevalo k večji učinkovitosti kazenskega pravosodja in boja proti korupciji. Poleg tega ima nacionalni protikorupcijski organ ključno vlogo pri izvajanju novega okvira za boj proti korupciji.
- (16) Povečanje kakovosti italijanske javne uprave bi pozitivno vplivalo na poslovno okolje in naložbe ter zmogljivosti podjetij za izkoriščanje priložnosti za inovacije. Velike regionalne razlike v odzivnosti uprav na potrebe podjetij kažejo, da se podjetniki na določenih območjih srečujejo z večjimi ovirami pri poslovanju. Leta 2015 je bil sprejet obsežen pooblastilni zakon za reformo javne uprave, s katerim bi se lahko povečala učinkovitost v korist gospodarstva. Izvajanje reforme se je končalo leta 2017, zdaj pa je potrebna njena uveljavitev, zlasti v najmanj uspešnih regijah. V zvezi s podjetji v javni lasti je namen reforme zagotoviti boljše uskladitev pravil, ki urejajo ta podjetja, s tistimi, ki urejajo podjetja v zasebni lasti. Deklarirani cilji so: racionalizacija podjetij v javni lasti z združitvami, konsolidacijo nedonosnih podjetij in privatizacijo, povečanje učinkovitosti preostalih podjetij ter preprečevanje prihodnjega širjenja nebitvenih podjetij v javni lasti. Uveljavljanje novega okvira je ključnega pomena za doseganje teh ciljev. Poleg tega so lokalne javne storitve zaščitene pred konkurenco (na trgu in za trg),

kar vpliva na učinkovitost in kakovost storitev ter povzroča nezadovoljstvo potrošnikov. V reformi javne uprave iz leta 2015 je bil predviden tudi nov okvir za reformo upravljanja lokalnih javnih storitev. Vendar je ustavno sodišče novembra 2016 postopek, uporabljen za sprejetje nekaterih zakonodajnih odlokov, razglasilo za neustaven, vključno s tistim za lokalne javne storitve. Ker je rok dekreta potekel novembra 2016, je potrebna nova zakonodajna pobuda.

- (17) Izboljšanje poslovnega okolja bi olajšalo podjetništvo, medtem ko bi boljši okvirni pogoji za konkurenco spodbudili učinkovitejšo razporeditev virov in povečanje produktivnosti. Zakon o konkurenci iz leta 2015 je bil sprejet avgusta 2017 in ga je treba ustrezno izvajati. Kljub temu še vedno obstajajo znatne ovire za konkurenco v nekaterih sektorjih, kot so poklicne storitve, lokalni javni prevoz ter železniški in maloprodajni sektor. Povečanje konkurenčnih postopkov za dodeljevanje javnih naročil storitev in koncesij za dostop do javnih dobrin bi pozitivno vplivalo na kakovost storitev. Na področju javnih naročil bodo koristi nedavne reforme odvisne od njenega pravočasnega dokončanja, doslednega izvajanja načrtov za e-javna naročila in združevanje ter dejanskega začetka delovanja centralnega organa za usklajevanje politik (*Cabina di regia per gli appalti pubblici*).
- (18) Zaupanje trga v italijanske banke se je po ukrepih, sprejetih v letu 2017 za obravnavanje več šibkejših bank, povečalo. Zaradi boljših gospodarskih razmer in nadzornega pritiska je bil pri zmanjševanju obsega slabih posojil dosežen napredek, vendar je obseg preostalih slabih posojil še vedno visok. To omejuje donosnost bank in njihovo zmogljivost za notranje ustvarjanje kapitala. Hitrost reševanja slabih posojil, vključno s poglobitvijo sekundarnega trga za slaba posojila, je treba ohraniti, da se dodatno okrepi finančna stabilnost in povečajo posojila realnemu gospodarstvu. Podpirati je treba tudi nadaljnje prestrukturiranje in konsolidacijo bilanc stanja, tudi za male in podrejene banke. To vključuje obravnavo strukturno nizke donosnosti bank s celostnim zmanjševanjem stroškov in optimizacijo poslovnega modela.
- (19) Medtem ko potekajo različne reforme korporativnega upravljanja, bi celostna izvedba reform velikih združenih in malih vzajemnih bank podprla dobro stanje celotnega bančnega sektorja. Okvira za insolventnost in prisilno izvršbo še vedno premalo podpirata hitro reševanje in prestrukturiranje slabih posojil. Hitro sprejetje in izvajanje potrebnih zakonodajnih ukrepov za insolvenčno reformo bi pomagala odpraviti strukturne pomanjkljivosti. Ukrepi, sprejeti leta 2016 za pospešitev uveljavljanja zavarovanj s premoženjem s strani bank, se trenutno še ne uporabljajo. Okvir za izvensodno uveljavljanje pravic iz zavarovanja s premoženjem se še vedno ne uporablja v celoti za gospodinjstva in šele v zadnjem času za podjetja.
- (20) Kljub napredku, ki je posledica več ukrepov, sprejetih v zadnjih letih, ostaja dostop do financiranja pomembna ovira za naložbe in financiranje za rast, zlasti za mala in srednje velika podjetja. Financiranje podjetij še vedno pretežno temelji na bankah, medtem ko je kapitalski trg v primerjavi z drugimi državami Unije premalo razvit. Delež lastniškega financiranja med malimi in srednjimi podjetji je v primerjavi s povprečjem Unije še posebej nizek. Uvedba „olajšave za lastniški kapital“ je bila pomembna reforma, vendar pa je bila referenčna stopnja pozneje znižana, kar je zadušilo njen koristni učinek. Spodbujanje tržnega dostopa podjetij do financiranja bi bil bistven element diverzifikacije virov financiranja za podjetja, da bi podprli naložbe in rast.
- (21) Institucije trga dela so bile v zadnjih letih močno reformirane. Pogoji na trgu dela se še naprej izboljšujejo, saj se je število zaposlenih v letu 2017 povečalo za 1,2 % na več kot 23 milijonov ljudi, kar je na ravni pred krizo. Stopnja zaposlenosti (starost 20–64 let) se je v preteklem letu povečala na več kot 62 %, čeprav predvsem zaradi začasnih delovnih mest. Vendar je to še vedno precej pod povprečjem v Uniji. Stopnja brezposelnosti se je v letu 2017 zmanjšala na 11,2 %, vendar je skupno število opravljenih ur še vedno bistveno nižje kot pred recesijo. Kljub izboljšanjem sta stopnji dolgotrajne brezposelnosti in brezposelnosti mladih še vedno visoki, kar predstavlja tveganja za socialno kohezijo in rast. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljaajo, je bil v letu 2017 pri 20,1 % še vedno med najvišjimi v Uniji, pri tem pa obstajajo tudi velike in vztrajne regionalne razlike.

- (22) Pogajanja na ravni podjetij ali na teritorialni ravni ostajajo omejena, tudi zaradi prevladovanja malih podjetij v Italiji. To lahko prepreči hitro prilagajanje plač lokalnim gospodarskim pogojem. Združenje Confindustria je konec februarja 2018 podpisalo okvirni sporazum s tremi glavnimi italijanskimi sindikati (Cgil, Cisl in Uil), pri čemer je poudarilo vlogo pogajanj na ravni podjetij s povečanjem pravne varnosti z določitvijo jasnejših pravil za zastopanost socialnih partnerjev na pogajanjih. Davčne olajšave za povišanja plač zaradi produktivnosti, določene v sporazumih na ravni podjetij, so bile v letu 2017 okrepljene, vendar je njihovo učinkovitost težko oceniti. Medtem ko skupno število kolektivnih pogodb narašča, jih le majhen delež podpišejo glavni sindikati in združenja delodajalcev.
- (23) Reforma aktivnih politik zaposlovanja, začrtana v zakonu o delu, je v letu 2017 le malo napredovala. Usposabljanje in prekvalificiranje sta še posebej pomembna v luči večje prožnosti italijanskega trga dela in čedalje večjega deleža začasnih pogodb. Splošno zavezujoči standardi za storitve se še ne izvajajo in zavodi za zaposlovanje nimajo dovolj zaposlenih in ustreznega spremljanja, čeprav so bili z novim zakonom o proračunu za leto 2018 regijam dodeljeni dodatna finančna sredstva in človeški viri za javne zavode za zaposlovanje. Povečanje števila zaposlenih in zagotavljanje njihove zadostne usposobljenosti za zavode za zaposlovanje in socialne službe sta prav tako ključnega pomena za pravilno izvajanje sheme boja proti revščini, uvedene leta 2018, in jamstva za mlade, katerega cilj je mladim v stiski pravočasno zagotoviti ustrezno ponudbo za zaposlitev ali usposabljanje.
- (24) Delež žensk, udeleženih na trgu dela, sicer narašča, vendar ostaja med najnižjimi v Uniji. Italijanski organi niso ocenili vpliva nedavno uvedenih ukrepov, osredotočenih na denarno izplačilo za rojstvo, neodvisno od premoženjskega stanja. Dokazi kažejo, da ti gotovinski transferji morda niso učinkoviti za povečanje udeležbe žensk na trgu dela. Poleg tega ni verjetno, da bi povečali število rojstev, ki v zadnjih 20 letih stagnira na zelo nizki ravni. Ni celostne strategije za usklajevanje družinskega in poklicnega življenja. Te pomanjkljivosti se odražajo tudi v pomanjkanju spolno uravnoteženo zasnovanega starševskega dopusta in prožnih delovnih ureditev ter nezadostni ponudbi ustreznih, cenovno dostopnih in kakovostnih storitev otroškega varstva in nege.
- (25) Uvedba ukrepov za povečanje človeškega kapitala in spretnosti bi pripomogla k izboljšanju zaposljivosti in zadovoljivosti prihodnjih potreb trga dela. Splošna kakovost izobraževanja v Italiji se izboljšuje, vendar še naprej ostajajo velike regionalne razlike. Delež študentov, ki zapustijo šolo brez diplome, je še vedno nad povprečjem Unije, zlasti med študenti, ki so bili rojeni na tujem (30,1 % v primerjavi s povprečjem Unije, ki znaša 19,4 %). Izvajanje šolske reforme na splošno napreduje, poklicno izobraževanje in usposabljanje pa se izboljšujeta. Za terciarno izobraževanje, ki mu je z manj kot 0,4 % javnofinančnih odhodkov na voljo bistveno premalo sredstev, so značilne visoke stopnje osipa in podaljšana obdobja študija. Posledično je stopnja dosežene izobrazbe med najnižjimi v Uniji (26,9 % prebivalstva v starosti od 30 do 34 let). Stopnja udeležbe v programih izobraževanja za odrasle sicer narašča, vendar je še vedno med najnižjimi v Uniji, zlasti pri nizko usposobljenih odraslih. Spodbujati bi bilo treba izpopolnjevanje in prekvalifikacijo zaposlenih, delodajalce pa bi bilo treba spodbujati, naj zaposlenim zagotovijo več možnosti za učenje. Odločilnega pomena bo celostna nacionalna „strategija za znanja in spretnosti“, ki se je začela izvajati oktobra 2017.
- (26) V nasprotju s trendom v Uniji se delež ljudi, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost, še naprej povečuje in je bil v letu 2016 pri 30 % precej nad povprečjem Unije. To zlasti vpliva na otroke,časne delavce in migrante. Dohodkovna neenakost je velika in se še povečuje. V letu 2016 je bil dohodek najpremožnejših 20 % gospodinjstev 6,3-krat višji od dohodka najrevnejših 20 % gospodinjstev. Ta delež je še višji pri delovno sposobnih osebah, saj je porazdelitveni učinek pokojnin izključen. Uvedba nove stalne sheme za boj proti revščini (*Reddito di Inclusione*) pomeni velik korak naprej na področju socialnih politik. Shema je zasnovana kot splošni transfer za osebe, ki izpolnjujejo določene pogoje revščine, in naj bi povečala učinek socialnih prejemkov na zmanjševanje revščine, ki je zaenkrat majhen. Shema temelji na trdnih mehanizmih upravljanja in bo predmet sistematičnega ocenjevanja. Pomembno je, da prav tako predvideva znatno povečanje zaposlenih v državnih socialnih službah, ki jih je bilo doslej premalo. Tesnejše sodelovanje med socialnimi službami in javnimi zavodi za zaposlovanje ter dodelitev zadostnih virov bosta ključnega pomena za neovirano izvajanje reforme. Shema vključuje prejšnjo shemo pomoči za primer brezposelnosti (ASDI) kot prvi korak k racionalizaciji odhodkov za socialno zaščito. Italijanski zdravstveni sistem zagotavlja splošno pokritost in zdravje prebivalstva je na splošno dobro, kljub temu pa prebivalci poročajo o velikih neizpoljenih potrebah po zdravstveni oskrbi, prav tako med regijami še vedno obstajajo razlike v organizaciji in kakovosti zagotovljene oskrbe. Italija si je prizadevala za zagotovitev ustreznega dostopa do zdravstvene oskrbe, tudi z revizijo in razširitvijo minimalne zakonsko določene košarice zdravstvenih storitev.

- (27) V okviru evropskega semestra 2018 je Komisija izvedla izčrpno analizo ekonomske politike Italije in jo objavila v poročilu o državi za leto 2018. Prav tako je ocenila program stabilnosti za leto 2018, nacionalni reformni program za leto 2018 in ukrepanje po priporočilih, ki jih je Italija prejela v prejšnjih letih. Glede na to, da je treba okrepiti splošno ekonomsko upravljanje Unije z vključitvijo prispevka na ravni Unije v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri tem ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialno-ekonomsko politiko v Italiji, ampak tudi njihovo skladnost s pravili in smernicami Unije.
- (28) Svet je ob upoštevanju te ocene preučil program stabilnosti za leto 2018, njegovo mnenje ⁽¹⁾ pa je izraženo zlasti v priporočilu 1 spodaj –
- (29) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda, ki ga je opravila Komisija, in te ocene preučil nacionalni program reform za leto 2018 in program stabilnosti za leto 2018. Njegova priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 so izražena v priporočilih 1 do 4 –

PRIPOROČA, da Italija v letih 2018 in 2019 ukrepa tako, da:

1. Zagotovi, da nominalna stopnja rasti neto primarnih javnofinančnih odhodkov v letu 2019 ne bo preseгла 0,1 %, kar ustreza letni strukturni prilagoditvi v višini 0,6 % BDP. Uporabi nepričakovane prihodke za hitrejše zmanjševanje deleža dolga sektorja država. Prenese obdavčitev z dela, tudi z znižanjem davčnih odhodkov in reformiranjem zastarelih katastrskih vrednosti. Poveča prizadevanja za preprečevanje sive ekonomije, tudi z okrepitevijo obvezne uporabe elektronskih plačil z nižjimi pragi za gotovinska plačila. Zmanjša delež starostnih pokojnin v javni porabi, da naredi prostor za druge odhodke za socialno zaščito.
2. Skrajša dolžino civilnih sodnih postopkov na vseh stopnjah z racionalizacijo in uveljavljanjem postopkovnih pravil, tudi tistih, ki so v obravnavi pri zakonodajalcu. Doseže učinkovitejše preprečevanje in zatiranje korupcije s skrajšanjem trajanja sojenj v kazenskih zadevah in izvajanjem novega okvira za boj proti korupciji. Zagotovi izvajanje novega okvira za javna podjetja ter povečanje učinkovitosti in kakovosti lokalnih javnih služb. Odpravi omejitve za konkurenco, tudi pri storitvah in z novim letnim konkurenčnim pravom.
3. Ohrani hitrost zmanjševanja velikega obsega slabih posojil in podpre nadaljnje prestrukturiranje in konsolidacijo bančnih bilanc stanja, tudi za male in srednje velike banke, ter hitro izvede reformo okvira za insolventnost. Izboljša tržni dostop podjetij do financiranja.
4. Pospeši izvajanje reforme aktivnih politik zaposlovanja, da se zagotovi enak dostop do učinkovite pomoči pri iskanju zaposlitve in usposabljanja. Spodbuja udeležbo žensk na trgu dela s celostno strategijo, racionalizacijo politike družinskih pomoči in povečanjem obsega storitev otroškega varstva. Spodbuja raziskave, inovacije, digitalne spretnosti in znanja ter infrastrukturo s ciljno usmerjenimi naložbami ter poveča udeležbo v poklicno usmerjenem terciarnem izobraževanju.

V Bruslju, 13. julija 2018

Za Svet
Predsednik
H. LÖGER

⁽¹⁾ V skladu s členom 5(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.